

Lika makter leka lika?

Sanktioner eller dialog, varför skiljer sig USA respektive EU
handlingsplaner från varandra angående Irans kärnvapen?

Abstract

In this thesis I will discuss how US respectively EU general international security policies are formed with the scientific theories Rational Choice and Cognitive theory in mind. I'll discuss how come US tends to go towards a more sanction orientated strategy while European Union seems to prefer a dialog and diplomatic problem solving strategy. I'll exemplify respective security strategy through the qualitative cases study of Iran and analyse why they have taken different cores of action while trying to solve the problem with Iran's alleged nuclear weapon. The material I used is primarily secondary.

I find that the situation with Iran are currently in a dead lock, none of the contending parties are about to yield. The foremost reason being various understanding of the situation. The Vest is urging Iran to confess to the nature of there nuclear program and Iran repeatedly dispute the allegation that they have a nuclear program with non-peaceful intention. So far dialog and more aggressive sanctions has been the strategy towards Iran. Still theirs no telling to how long the parties will keep to non-violent action. The Vests intentions with a peaceful world are good, let's hope the nature of the dispute will be as well.

Nyckelord: Iran, International security strategy, Weapons of Mass Destruction, Sanction orientated, Dialog and Diplomacy orientated.

Tecken: 69 997

Ordlista.

CFSP- Common foreign security policy
EG – Europeiska Gemenskapen
EU – Europeiska Unionen
FN – Förenta Nationen
GUSP – Gemensam Utrikes och Säkerhetspolitik
IEA – International Energy Agency
IAEA – International Atomic Energy Agency
MR – Mänskliga rättigheter
NATO - North Atlantic Treaty Organisation,
NPT – Non Proliferation Treaty
OPEC – Organization of the Petroleum Exporting Countries,
USA – United States of America
WMD – Weapon of Mass Destruction

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Syfte & Frågeställning.....	2
1.3	Teori.....	3
1.4	Metod & Material.....	5
1.5	Disposition.....	6
2	Del ett- Kvinnlig och Manlig politik	7
2.1	USA – Hegemoni, världspolis och Messias.....	7
2.1.1	Från nybyggare till Ronald Reagan.....	9
2.1.2	De nya krigen en konsekvens för politiken.....	9
2.2	EU – Den nya supermaktens dialogtilltro.....	10
2.2.1	Betydelsen av värden.....	12
2.2.2	Civil makt som värnar om Milieu målen?.....	13
2.3	Fallet Iran – Tonen skärps.....	13
2.3.1	USA – En historia med sanktioner.....	14
2.3.2	EU- En trött medlare.....	14
2.4	Analys.....	15
3	Del två- Varför denna strategi	16
3.1	De materiella intressena.....	16
3.1.1	USA – Forna vänner och nya allianser.....	16
3.1.2	USA – Att vinna kriget mot ideologin.....	17
3.1.3	EU – Kretslopp av konflikter eller en ny allierad.....	18
3.1.4	EU – Direkt handling lika med direkt hot.....	19
3.1.5	USA, EU & Iran – De ekonomiska relationerna.....	20
3.2	Världsbilden.....	21
3.2.1	USA – ‘Axis of evil’.....	21
3.2.2	EU – Den velande makten.....	22
3.3	Analys.....	23
4	Sammanfattning	25
5	Referenser	26

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Är tiden förbi då internationella konflikter till största delen handlar om landytta och har en ny konfliktera påbörjats där dispyterna är mellan olika etniska och religiösa grupper istället för nationer. Leds konflikterna nu istället av terroristdåd eller fruktan för nationers relationer till terroristorgan? Den diskussionen har onekligen färgat 2000 talets internationella konflikter. Västvärlden har skärpt tonen mot nationer som misstänks samarbeta eller har terroristorgan inom nationens gränser för att få bukt med icke nationellt lett våld mot stater och medborgare. Den främsta förespråkaren mot terrorist är president W Bush och USA. W Bush att hårdare tag behövs mot terrorism och stater som besitter kärnvapen då de är ett gravt hot mot västvärlden och USA som nation, därför skall de bekämpas med nödvändiga medel. Frankrike och Storbritannien är ytterligare nationer som öppet har gått ut med att de inte utesluter att använda nationellt kärnvapen mot nationer som misstänks jobba med terrorister eller nationer som jobbar för att skapa en kärnvapenarsenal ämnat för nationellt försvar. Verkligheten är att det rör sig om helt nya krig med förödande och långtgående effekter. Världen ser idag ett hot som har kapacitet att förstöra den till skillnad från tidigare krigsstyrkor. Kärnvapen oberoende av om det brukas som försvar eller som attackmedel är ohyggligt mycket starkare än vad vi någonsin sett tidigare.

Världens första kärnbomb som används i krig detonerade över Japan närmare bestämt över Hiroshima den 6 augusti 1945, signerad president Truman och USA. Tre dagar efter smällde USA av atombomb nummer två, denna gång över Nagasaki. De bägge bomberna tog över 200 000 människoliv och blev slutet på andra världskriget även för USA och Japan samtidigt som det födde förståelsen för den enorma kraft den nya teknologin förde med sig. Idag finns det fem nationer som officiellt besitter kärnvapen, dessa är Frankrike, Kina, Ryssland, Storbritannien och USA. Dessutom har Indien, Israel och Pakistan provsprängt kärnvapenbomber. Utöver de uppräknade nationerna finns det tre nationer som misstänkts försöka framställa kärnvapen, nationer som alla räknas till ondskans axelmakter, Iran, Irak och Nordkorea, detta trots att de alla har ratificerat NPT – Non Proliferation Treaty. Avtalet säger att de nationer som har kärnvapen förbinder sig att inte överlåta kärnvapen eller kunskapen om hur man framställer kärnvapen till annan nation eller organisation. De stater som vid ratificeringen inte

har kärnvapen lovar att inte skaffa eller försöka framställa kärnkraft ämnat för vapenkraft. Nationer som besitter kärnvapen get löfte om att de skall avskaffa sina nationella kärnvapen dock inom obestämd tid (IAEA, 1970. www.iaea.org). I raden av nationer som har fått kritik av omvärlden och IAEA (International Atomic Energy Agency) är Iran.

Iran är beläget i Centralasien med nationsgräns mot öst och västvärlden. Iran besitter enorma naturtillgångar. Irans industriella utveckling dämpas numera dock av den internationella kritiken angående terrorism, kärnvapenstillverkning och nationell säkerhet. Oron har följts av handelsblockader och andra diverse sanktioner vilket förminskat Irans handelsparts trovärdighet och inte minst nationens ekonomi. Det som har förelett denna behandling från omvärlden mot Iran är de eventuella kärnvapen nationen sägs framställa. Iran som har ratificerat NPT avtalet säger själva att de enbart brukar och vidareutvecklar sina kärnvapenprogram för att kunna framställa fredlig energi vilket avtalet tillåter. FN organet IAEA har beordrat Iran att sätta stopp för kärnkraftsforskningen och därigenom hindra Iran från att kunna framställa kärnvapen, något Iran inte är beredda att göra. Den internationella uppfattningen är enad, det måste bli ett stopp för Irans försök att framställa kärnvapen för att skydda den nationella säkerheten. De två stormakterna EU och USA har däremot skilda handlingsplaner för att det ska bli verklighet. USA tror på att ta i med hårdhandskarna medan EU i likhet med sin politiks linje tror på dialog och diplomati istället. Vad föranleder så skilda tillvägagångssätt för två så pass lika supermakter? Har de så otroligt skilda syn på världen, har de skilda egenintressen speciellt i Iran eller är det helt sonika olika tilltro till mänskligheten som färgar olika problemlösningssätt i frågan om Iran och kärnvapen. Är det andra faktorer än kärnvapenhotet i sig som är orsaken till den skarpa punktmarkeringen av Iran.

1.2 Syfte & Frågeställning

- *Vad bygger USA och EU sina övertygande skilda internationella handlingsstrategier på vid det internationella förhandlingsbordet?*
- *Att USA och EU har agerat olika i frågan om Iran är ett faktum. Vilka är de individuella bakomliggande intressen USA respektive EU har för sitt agerande och förhållningssätt gentemot Iran och det tilltänkta kärnvapenprogrammet?*

Syftet med den här uppsatsen har två inriktningar. För det första att ge en bredare förklaring till varför västvärldens så pass lika stormakter generellt väljer att ha respektive nations framtoning angående ärenden i den internationella sfären. Det överordnade intresset för både USA och EU är onekligen att ha kvar sin prominenta position som stormakt och världsledare. I en slags symbios ser man deras vilja att tillsammans diktera målen för västvärlden som vidare skall influera och vara normen för utvecklingsvärldens förhållningssätt och spelregler. Medlen till målen är definitivt ofta olika och uppsatsen ämnar ge en bredare förståelse för

vilka faktorer som kan ligga bakom dagens utrikespolitiska strategier som så vitt skiljer sig från varandra. Hur stor del spelar historien in, vilken syn har man på sig själv som aktör på världssenen etc. Att amerikaner föds med en stridslystenhet och européer till en mer diskurs problemlösningsfilosofi är knappast troligt utan det är med största sannolikhet andra faktorer som formar politiken och beslutsfattarna vid makten.

Med uppsatsen syftar jag att tydliggöra vilken utrikespolitisk väg stormakterna tenderat att ta. Med frågan om Irans kärnvapen syftar jag att exemplifiera hur stormakternas utrikespolitik ter sig. Samtidigt som man bör se deras strategier i ett bredare spektrum, förhållanden i Iran kan ändras vilket kan föranleda ändrade strategier från både USA och EU håll.

Syftet med uppsatsens andra del är att exemplifiera diskussionerna i uppsatsens första del. Hur kan förhandlingsstrategierna te sig i ett aktuellt fall? Vilka faktorer vägs in för att USA och EU skall handla som de gör i frågan om Irans kärnvapenprogram och därefter skapandet av strategiska vägar gällande sanktioner eller diplomati? Är det så att aktörernas egenintressen skadas mera av att välja en annan approach mot Iran. För att sammanfatta uppsatsens ändamål är syftet att se till vikten av stormakternas vision och mål för att rättfärdiga användandet av reella medel utifrån exemplet Iran.

1.3 Teori

Allt mer blir världen som vi känner den en integrerad sammansvuren värld, en värld som mer och mer handlar om koalitionsbildningar, allianser och samhörighet nationer emellan. Rent konkret får vi länder som blir allt mer västinfluerade eller som utvecklas i motsatt riktning, land vilka utgör hot mot väst och världsfreden. USA och EU har olika strategier för att hantera denna problematik. För att förklara strategiska skillnader stormakterna emellan ämnar jag att göra en teorikonsumerande studie med förklarande ambitioner (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wägnerud, 2005 s 40). Då jag anser att det är omöjligt att förklara strategival utifrån enbart en teori har jag valt att basera min forskning utifrån två kompletterande teorier, *Rational choice* och *Kognitiv beslutsteori*.

Rational choice teorin sammanfattas exemplariskt av författaren Hugh Ward i inledningsstycket i boken *Theory and methods in political science*, "When faced with several courses of action, people usually do what they believe is likely to have the best overall outcome." Vad Ward menar är grunden till *rational choice* är att när man som beslutsfattare står vid ett vägval väljer man den väg som får bästa möjliga konsekvenser, den med maximerad utdelning för aktören/nationen själva. För att kunna se vad som är just den bästa vägen att gå förutsätter teorin att man som beslutsfattare har tillräcklig tid, information och har möjligheten att negligera personliga känslor för att fatta ett informativt rationellt beslut som de facto är det bästa för nationen i helhet (Ward 2002 s 68).

Teorin har dominerat politisk forskning och är väl anpassad för att förklara nationers strategiska drag liksom nedrustning eller upprustning inför krig och i fredstid. Vissa nationer väljer att förbereda sig för krig samtidigt som andra anser att vara de rationella dragen för att undvika krig in i det längsta (Ward, 2002 s 66-67). Utifrån teorin blir både USA:s sanktionsinriktade och EU:s diplomatiinriktade utrikespolitik begriplig. Genom att sätta frågetecken bakom stormakternas agerande och därigenom problematisera deras utrikespolitiska strategier kan man få rationella svar (Allison, Zelikow, 1999 s 13).

Kritik som har riktats mot teorin är att man har för lite information vid beslutsfattande, genom teorin har man ett karakteristiskt tunnelseende, man ser problematiken från ett håll utan att ta in kunskap runtomkring. Teorin tillbakavisar denna kritik enl följande. Man kan mycket väl ha kunskap om att ett annat beslut i fråga X skulle ha varit förmånligt för fler men inte det bästa alternativet för mig som beslutsfattare och därav väljer man beslutet som passar mig som beslutsfattare bäst (Ward, 2002 s 85).

För att få full användning av rational choice som teori för att besvara min frågeställning är det nödvändigt att väga in värden jag anser ligger till grund för stormakternas respektive utrikespolitiska strategier. Grundvärdena som vägs in i uppsatsen är detsamma för bägge staterna, säkerhetspolitiska, ekonomiska och världsfred. Utöver det och utifrån teorin växer respektive stats individuella kompletterande värden in som förklarar deras utrikespolitiska handlande. Hegemoni är för USA ett så pass värdeladdat begrepp att det rättfärdigar alla handlanden som rationella. EU värdesätter internationella relationer som medel för att stimulera ekonomisk utveckling, därav är en mjukare politik och goda relationer den bästa rationella vägen att gå för att måna om deras egenintressen. Rational choice utifrån värderingar kommer väl till pass när man skall förstå EU:s utrikespolitiska handlande där värden och principer är grunden i den strategi man håller på att forma för unionen i helhet.

Den andra teorin som jag kommer ha i åtanke till denna uppsats är *Kognitiv beslutsteori*. Teorin är användbar i uppsatsens andra del som en kompletterande teori till rational choice. Jag applicerar teorin i det normativa avsnittet angående den innehavande världsbild USA respektive EU har men främst på vilken bild de har av Iran, vilket hot Iran utgör mot världsfreden och mot dem själva som stat.

Uppfattning och värden är två det centrala begrepp när man syftar till att förklara en företeelse utifrån kognitiv beslutsteori. I detta fall hur USA och EU ser på värden i helhet, vilka hot som finns, vilka hot Iran utgör och hur dessa kan komma att åsamka skada mot hemnationen påverkar naturligtvis nationernas efterföljande politiska strategi (Carlsnaes, 1986 s 96). Ser man Iran som relativt antivåldsbenägna för man naturligtvis en politik utefter den uppfattningen. För att förstå kognitiv beslutsteori i internationell politiska sammanhang måste man se till betydelsen av värden. Robert A. Abelson gör en god distinktion av hur värden kan användas i politikens beslutsfattande. Det finns två sätt att som beslutsfattare väga in och spela på värden i den politiska sfären. I den första bygger på beslutsfattarens förvriddhet av verkligheten. Bilden makthavarna visar upp för befolkningen är oftast färgad, en verklighet med modifikation. Man förskönar

bilden rättad efter publikens värden (Carlsnaes, 1986 s 98). För att konkretisera målar W Bush ut Iran, Irak och Nordkorea som onda stater och ett hot mot USA och därmed rättfärdigas hans hårda utrikespolitiska linje av medborgarna. Denna strategi med försköning av verkligheten är vanlig i just politiska sammanhang (Carlsnaes, 1986 s 99). Den andra linjen är när man som individ tolkar och betraktar situationen ofärgat utan förvrängning eller försköning och sedan gör ett ställningstagande i frågan. Däremot är uppfattningar och invägda värden alltid individuella och en faktor i alla observationer vi som människa gör vilket för med sig att ett ställningstagande i den relevanta frågan ofta bygger på en egen skapad snedvriden verklighet (Carlsnaes, 1986 s 98-99).

De båda linjerna går onekligen in i varandra men en distinktion dem emellan är nödvändig. Rent konkret rör det sig om manipulativt eller värdebeslutsfattande. För att summera upp påverkar uppfattningar och värden till stor grad internationellt beslutsfattande enligt denna teori.

1.4 Metod & Material

Metoden jag skriver uppsatsen utifrån är jämförande fallstudieprincipen. En jämförande fallstudie har stor likhet med att göra en studie utifrån mest – lika design eller mest – olika designen (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wägnerud, 2005 s 118) skillnaden kan ses som principiell snarare än reell. I en jämförande fallstudie undersöker man analysenheten utifrån två vinklar (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wägnerud, 2005 s 119). I denna fallstudie är analysenheten internationell behandling av Iran och infallsvinklarna är USA:s respektive EU:s utrikespolitiska strategi.

Fördelen med fallstudien är att den ger en stor insikt och en gedigen kunskap i det aktuella fallet. En annan fördel är den analytiska öppenhet en fallstudie genererar, forskningen är begränsad till det specifika fallet, konsekvensen blir följaktligen att det blir svårt att säga vad som är rätt alternativt fel tillvägagångssätt och slutsats utifrån en fallstudie jämfört med andra fall (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wägnerud, 2005 s 119) En fallstudie och dess slutsatser är alltid specifik för fallet i sig samt de invävda analysenheterna. Nackdelen med en fallstudie är att resultatet enbart är relevant i det undersökta fallet, man kan inte generalisera utifrån resultatet (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wägnerud, 2005 s 120) Vilket man måste ha det i åtanke då man författar analysen.

Materialmässigt har jag primärt förlitat mig på sekundärkällor i form av böcker, vetenskapliga tidskrifter samt Internet artiklar. För att få en så pass bred bild till uppsatsens första del av hur förhållningsstrategier gentemot den internationella sfären ser ut idag har jag använt mig av sekundära källor från olika stater bl.a. USA och EU:s primära stormaktsstater.

Till del två och fallstudien angående egenintressen relaterade till USA:s och EU:s tillvägagångssätt med Iran har jag också främst tittat på sekundärkällor

publicerade i ovanstående nationer. Jag har även använt mig av primärkällor i form av uttalanden från nations/organisations ledare i USA, Storbritannien, EU:s utrikesdepartement, Tyskland och Frankrike för att få en uppfattning av vad USA:s respektive EU:s uttalade bild av Iran är, vilka hot Iran utgör.

1.5 Disposition

Uppsatsen upplägg är författad på följanden sätt, den är uppdelad i tre delar där del ett och del två söker svar på frågeställningarna och del tre summerar upp uppsatsen första två delar till en. Del ett diskuterar hur USA respektive EU för sin utrikespolitik. De har relativt skild syn på hur man som stormakt bör handla i en förhandling för att komma till fram till en lösning i den aktuella problematiken, sanktioner eller diplomati. Jag resonerar kring varför USA oftare väljer att sätta hårt mot hårt vid förhandlingsbordet och varför EU oftast väljer en mera human väg för alla inblandade i förhandlingen. Vidare kommer jag att se vilken politik USA och EU har fört gentemot Iran fram till idag.

Del två ämnar besvara frågan varför. Varför har respektive stormakt agerande som de har gjort i frågan om Iran och dess misstänkta kärnvapenprogram. Står deras handlande i direkt relation till egenintressen och världssyn. Del två delar jag in i två alternativa förklaringar till varför man de facto har fört den politik man har, en materialistisk samt en normativ del. Till den materialistiska förklaringen väger jag in USA:s respektive EU:s egenintressen i form av personliga säkerhetspolitiska och ekonomiska intressen i och runt Iran. Det andra förklaringsalternativ jag undersökt. Är deras respektive personliga övergripande bild av Iran en bidragande orsak till hårt respektive mjukt agerande. Dessa faktorer använder jag mig av för att få en tydligare bild om varför stormakterna har handlat som de har gentemot Iran och problematiken kring kärnvapen. I del tre sammanfattas uppsatsen och de två tidigare delarna knyts samman.

2 Del ett- Kvinnlig och Manlig politik

Att USA och EU har olika förhandlingsstrategier i stort vid internationella förhandlingar är i dagsläget väl vedertaget. Vad är det som är utmärkande i de olika stormakternas tänk kring bästa möjliga tillvägagångssätt vid det internationella förhandlingsbordet, vad är den bakomliggande filosofin som färgar handlandet och vilka antaganden bygger deras strategier på. Ligger det något bakom Robert Kagans symbolik när han diskuterar utrikespolitik, att USA är från Mars och EU från Venus där manliga och kvinnliga karaktärsdrag är av betydelse. Hur kan två stormakter som ofta visar upp en enad ståndpunkt i internationella frågor, som ofta utåt sett ser ut att vara så tillsammans, så sammansvetsade i betraktarens ögon ha så vitt skilda handlingstaktiker utrikespolitiskt. USA vars attityd tydligt visar på konfrontationsbenägenhet och EU som förespråkar diplomatins och dialogens slagkraft. När militär styrka kan ses som både stärkande och onödigt ont, när ena parten tycker att diplomati och kompromiss gynnar det stora hela medan andra menar på att det är ett tecken på svaghet. Väger man in dessa antagande vad är det som skiljer stormakterna åt och är de så lika som vi från början antog.

2.1 USA – Hegemoni, världspolis och Messias

”Our Nation’s cause has always been larger than our Nation’s defense. We fight, as we always fight, for a peace that favors liberty. We will defend the peace by building good relations among the great powers. And we will expend the peace by encourage free and open societies on every continent.” – W Bush (National Security Council, 2002 s 1)

Året var 2002 då USA och president Bush tillkännagav USA:s moderniserade säkerhetspolitiska strategi för att försvara nationen mot allt ont. Det är inget nytt att USA har en utrikespolitisk strategi av hård karaktär men med den nya säkerhetspolitiska strategin förkunnade USA svart på vitt att de ämnar försvara USA dess hegemoni till sista slaget samt att de tar sig rätten att använda våld för att eliminera alla hot mot USA och dess nationella säkerhet (Chomsky, 2003 s 9). USA som idag är den överlägset militärt starkaste staten i världen förkunnar att de inte skulle tveka att ta till militära medel med syftet att försvara USA och dess plats som den ultimata supermakten. Som nation kan de inte tillåta att andra nationer/fiender återigen slår till mot USA först (National Security Council, 2002 s 15). Som nation menar USA på att har man den åtråvärda världspolisposition som

USA har så måste de föra politiken bästa försvar är offensivt försvar. Utav sin självutnämnda prominenta plats som främsta stat i världen ser USA två väsentliga orsaker till att hålla sig med en stark militär arsenal, dels nationellt försvar, dels i syfte att vara universell Messias. Allt som möjligen skulle underminera eller skada USA på något sätt måste bekämpas.

Internationellt är deras syn på sig själva som överordnande alla andra stater en fundamental faktor i deras utrikespolitik och strategiska handlande i konflikter. För det första är USA utrikespolitik formad efter ett svart eller vitt seende, antingen är du som stat god eller ond, fiende eller vän, terrorist eller fri man (Howard, 2005 s 39-40). Gråskalor finns inte och alternativa lösningar än militära försvar är för det mesta sekundära. USA hyser stark tilltro till att vägen till en fredlig värld går igenom handling med besked. Europas fredsbevarande politik med vapenvila och liknande konsekvenser i all ära men det är bara en temporär lösning, hotet om krig ligger alltid och gror även under en vapenvila. Tillfällig fred är inte tillräckligt för en fri värld vilket är målet i USA:s världsvision (Kagan, Kristol, 2002 s 2). Ett militärt anfall mot odemokratiska stater kan vara den enda vägen för att få ohederliga, fallna och odemokratiska stater mot ett demokratiskt styrelseskick och in på banan mot en fri värld (Baker, 2002 s 2). Att USA har fått

Robert Kagan resonerar att en anledning till att USA måste hålla sig med en så stark militär arsenal är det faktum att världsfreden och världsuppbyggnaden vilar på deras axlar. Oavsett var eller vilka konflikter som uppstår i världen är USA bland de första att bli engagerade. För att påverka i en laglös värld anser USA att det krävs militära muskler, inte bara en god retorik och värtaliga ledare (Kagan, 2004 s 35- 36). Kritik som riktats mot USA är främst från europeiskt håll om den dubbelmoral som blir konsekvensen av den utrikespolitik som USA praktiserar. Då de genom handling negligerar värdet av mänskliga rättigheter som de annars som stat så gravt fördömer enbart genom att hänvisa till världslagar tillämpade för krig istället för lagar ämnade för fredstid. En annan kritik är att har man kapacitet att med militära medel undanröja allt och alla som hotar världsfreden och USA som stat börjar allt se ut som problem som måste undanröjas. Som respons till kritiken ang sin militära framfusighet hänvisar USA till att de agerar som militärt starka stater gör, Europas stater har agerat likvärdigt när de hade möjligheten. Som bevis för denna tes menar Kagan att man kan titta till historien då Europas stormakter var militärt starka var det inte dialog och diplomati man förespråkade. Det finns en viss logik i det, är du en stark stat som USA och ämnar hålla din position har du möjligheten och behovet att förebygga direkta hot mot den egna nationen. Svagare stater har generellt sätt en högre toleransnivå i fråga om vad som kan ses som ett hot mot den nationella säkerheten. USA har byggt upp sin roll under dryga två sekel som världsledare och ämnar behålla denna (Kagan, 2004 s 92). Därav för de en utrikespolitik som inte bagatelliserar hot vilket kräver stora investeringar inom den militära sfären.

Grunden till skillnaderna i de olika stormakternas utrikespolitik ligger i världssynen, hur ser man sig själva och på sin plats i världen samt hur tror man att andra stater uppfattar en och vilket hot de tycker man gör mot dem som jag återkommer till i uppsatsens andra del. EU ser inte president Bush axplock av ohederliga stater som det primära hotet mot världens framgång (Kagan, 2004 s

30). resonerar Kagan USA:s fundamentala utrikespolitik grundas på den militära kapacitet att föra en sanktionsinriktade politik. Kagan resonerar att USA som har platsen som världens förtrupp har på sitt bord att omvända världsordningen till en god sådan.

2.1.1 Från nybyggare till Ronald Reagan

USA:s teori att militär styrka lönar sig har gett resultat för amerikanerna inte minst sedan nybyggarna först kom till Nordamerika. Nybyggarna steg i land på den nya kontinenten beväpnade med skjutvapen och kunde därmed driva bort den inhemska befolkningen för att breda plats för sig själva i de nya drömmarnas land (Howard, 2005 s 34). Tittar man till modern tid har många politiska tyckare hävdat att USA har skaffat sig en fränare utrikespolitisk strategi sedan W Bush kom till makten, speciellt efter 2001. Så är inte fallet, USA har alltid fört en hård politik för att försvara USA efter 2001 ställdes den bara på sin spets och blev framträdande för betraktarens ögon (Kagan, 2004 s 85). Onekligen har W Bush influerats i sitt krig mot terrorismen av det hårdnackade sätt Ronald Reagan förde USA:s talan under kalla kriget. Bush efterliknar Reagan i tal, strategi och handling (Reynolds, 2002 s 1).

Reagan sätt att i sitt tal till nationen 1982 symbolisera Sovjetunionen vid Ondskans Imperium talade sitt tydliga språk hur den nationella ledningen såg sin fiende i kalla kriget och vilken handlingsplan man hade för att få ett stopp på det hot som Sovjet utgjorde mot USA och sin egen befolkning. Reagan agerade efter tesen starkt försvar är bästa försvar. Den uppenbara parallellen mellan de båda herrarnas utrikespolitik återfinns i W Bush tal Axis of Evil 2002 där han uppenbarligen influerades av Reagans tal. Utöver det kan man se till filosofin rustning i fredstid är bästa försvar mot eventuella krig samt att en kapprustning i krig kan både fungera som en avskräckelsemanöver samt tvinga motståndaren till förlust av ekonomiska skäl. Reagans kapprustning mot Sovjet på 1980-talet sägs vara en bidragande orsak till Sovjets fall vilket bevisar teorin att militära styrka ger ett stort övertag även inför krig (Halsall, 1998 s 1-2).

Kritiker menar på att Bush är en "poor mans" Reagan och inte alls besitter samma retoriska kompetens som Reagan gjorde då Bush klavertramp sägs vara flertaliga men den bakomliggande filosofin om vad som gör USA starkt nog för att bevara dess säkerhet och hegemoni är likvärdiga.

2.1.2 De nya krigen en konsekvens för politiken

2000-talets krig är kriget mot terrorismen, nu längre finns inte krig stat mot stat där ett västland är involverat alternativt är de ytterst sällsynta. Dagens krig är mot ondska och målet är att allt ont skall utplånas med nödvändiga medel. Svårigheterna med att diskutera terrorism och ondska är att det är normativa begrepp och är beroende av betraktarens ställningstagande. Tittar man från USA:s

och EU:s ståndpunkter som denna uppsats tar upp får man se till deras nationella beskrivningar av terrorism som lyder: USA – ”Kalkylerad användning av eller hot om våld för att nå mål som till sin karaktär är politiska, religiösa, eller ideologiska ... genom att hota, tvinga eller injaga fruktan”. Brittiska definitionen är likartad – ”Terrorism är tillgripande av eller hot om en handling som är våldsamt, skadlig eller förstörande och som avser att påverka stadsledningen eller skrämja allmänheten i syfte att främja politisk, religiös eller ideologisk sak”.(Chomsky, 2005 s 201.)

Hur USA har för avsikt att hantera terrorism utifrån deras definition är tydlig, nolltoleranspolitik är vad som ordineras. W Bush har sagt att de inte kan försvara USA och dess vänner och allierade genom att hoppas på det bästa när det kommer till terrorism. Det är slagkraftig handling som är det enda rätta för att få bukt med hotet från terrorister mot västvärlden och USA (National Security Council, 2002 s 2). Motivet är att skydda nationen, USA:s hegemoni och säkerhet.

2.2 EU – Den nya supermaktens dialogtilltro

För att förklara EU:s utrikespolitiska strategi måste man gå tillbaka i historien. Konsekvensen av andra världskriget var att man stod inför ett splittrat Europa i spillror. Tröttheten på krig var övergripande och man ville skapa fred och bygga upp kontinenten till ekonomisk slagkraftig igen. Winston Churchill hävdade att lösningen för grannsämja var följande: ”... att skapa den europeiska familjekretsen eller så att stora delar därav som vi kan nå, och samla den under en organisation, som kan tillförsäkra den ett liv i trygghet, frihet och fred. Vi måste bygga upp ett slags förenta stater.” (Bildt, 2003 s 49). Slutsatsen blir att redan i slutet på 1940-talet förespråkades ett enat Europa med svagare nationell integritet för att få slut på de väpnade konflikterna. Fred var medlet för en bättre värld. Trots att de första tankarna om ett enat Europa var yttrade skulle det dröja årtionden innan unionen var officiell och började göra anspråk på sin nuvarande plats som världens andra stormakt. Så sent som i slutet på 1980-talet är det Sovjetunionen och USA man syftar på när man argumenterar som världens supermakter (Hettne, 1997 s 46-47). Lite kryptiskt kan man se att Sovjets fall banade väg för en ny världsmakt, den som vi idag känner som EU. Under våren firade EU femtioårsjubileum och mycket har hänt med unionens utrikespolitiska ställning och strategi sedan dess. Man bör se på EU:s utrikespolitiska strategi som en obestämd produkt ständigt förnyad, som en kurva av lärande. Unionen har en kort historia och inte allt för mycket erfarenhet att ta lärdom av men Unionen består samtidigt av forna supermakter och nationer som under århundraden har härjats av krig.

Idag har EU och dess utrikespolitiska strategi kommit att associeras med principen att diplomati och dialog alltid är att föredra istället för att tvinga sig på någon med militära medel som mottagaren inte ser som önskvärt, förhandling till bästa försvar (Smith, 2003 s 14). Generellt sätt i utrikespolitiska konflikter och fredsbevarande aktioner föredrar EU att använda sig av ekonomiska, politiska

eller kulturella medel för att komma till en lösning. Konfliktlösning får ta tid, att förändring inte sker i en handvändning är man ytterst medveten om. Dialog och diplomati förändrar tänkesättet vilket krävs för ändrade beteendemönster. Med militära medel kan man få till en kortsiktig lösning men ofta ser man samma problematik uppstå igen vilket innebär att man är tillbaka på ruta ett. Även om EU föredrar att inte använda sig av militära sanktioner utesluter de inte helt möjligheten (Smith, 2003 s 15-16). Även om Europas nationer tycks vara samspelta när det gäller internationell politik är det onekligen svårare att förklara en union utrikespolitisk strategi jämfört med en nation eller stat. Det är skilda synsätt och många turer innan man har en konkret enad strategi, en strategi som idag har namnet CFSP eller GUSP. GUSP (Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik) har tagit tid att skapa. Ställningstagandet i Irakfrågan var det första riktiga ställningstagandet från EU sida utifrån en enad utrikespolitisk strategi (Lucarelli, 2006 s 9).

GUSP är en av de tre pelarna, pelare ett- Europeiska gemenskapen, pelare två- GUSP och pelare tre- Rättsliga och inrikesfrågor, som utgör unionens ramverk (Smith, 2003 s 26). När Maastrichtavtalet undertecknades 1993 blev unionen, GUSP och de andra två pelarna, EG bytte namn till EU och unionen var officiellt skapat. GUSP har omformulerats/vidareutvecklats skriftligen vid två tillfällen, efter Amsterdamförhandlingarna 1997 där samt efter Niceförhandlingarna 2001. Resultatet av förhandlingarna i Nice blev att EU nu hade en gemensam ståndpunkt i utrikespolitiska ärenden (European Commission, <http://ec.europa.ec>). Vad som faller under GUSP är hur EU ska hantera utrikespolitik (MR, demokratiska frågor och bistånd), säkerhetspolitik (försvarspolitik och insatsstyrkor) samt fredsbevarande politik (Smith, 2003 s 37). Ramverket där EU gör att EU står med enad generell handlingsplan mot världens konflikter.

Faktor nummer två är den övergripande liberalistiska andan att människan i grunden är en god varelse och därav förtjänar att bli respekterad samt att man inte kränker eller komprimerar dess grundläggande värden och rättigheter (vilka EU anser att dessa är kommer jag till i 2.2.1) Som nationell eller internationell beslutfattare menar EU att man måste väga in hur alla de individer som berörs av agerandet faktiskt berörs (Lucarelli, 2006 s 6). EU handlar utrikespolitiskt via ett bottom- up perspektiv vilket innebär att man främst måste se till medborgarna i de land man ser som ett hot/tänker agera emot. Visst det må vara beslutsfattarna som för politiken men det är främst medborgarna som berörs av utomstående staters agerande. Det är civila som dör i krig kontra det är de civila som åtnjuter humanitära hjälpinsatser. USA ser problematiken som bekant på ett annat sätt, ur deras top- down perspektiv slår de mot ledarna och ser de som det primära i en konflikt, så fort de är utslagna kan man se till invånarna. Det är svårt och inte alls min uppgift att utvärdera vilket tillvägagångssätt som är att föredra, tydligt är dock hur John Hume ser på saken; "...it is now clear that European Union is the best example in history of the world of conflict resolution and it is the duty of everyone, particularly those who live in areas of conflict to study how its done and apply its principles to there resolution." (Lucarelli, Manners, 2006 s 201). Slutligen som Lucarelli och Manners tar upp i summering i *Values and principles*

in European Union foreign policy bygger EU:s utrikespolitiska strategi på långvarigt fredsbygge där fred är ledordet för allt agerande.

2.2.1 Betydelsen av värden

”Europe should be ready to share in the responsibility for global security and building a better world...The development of a stronger international society, well functioning international institutions and a rulebased international order is our objectives...Speeding good governance, supporting social and political reform, dealing with corruption and abuse of power, establishing the rule of law and protecting human rights are the best means of strengthening international order.”
–European Council (Lucarelli, 2006 s 3).

Värden är av betydelse när man ämnar förstå en stats, unions, organisations utrikespolitiska filosofi. Skillnaden mellan USA:s och EU:s strategier, citatet ovan kommer från European security strategy som handlar om andra humanitärt universella värden och brobygge länder emellan till skillnad från USA:s national security strategy som vi såg ett utdrag ur tidigare i uppsatsen där nationell säkerhet var av prioritet. Naturligtvis är deras respektive rationellt bästa handlingsplaner olika när orosmolnen är så skilda. Utrikespolitiken och dess värden är en normativ arena, utifrån den egna historien och världsuppfattningen skapar man sig en bild av den reella situationen (Lucarelli, 2006 s 6). EU ser sin bild av världen och har därefter uppfattningen att vi inte kommer till en bättre värld genom skrämselektiken. I närtidshistoria har militär styrkevågning nationer emellan enkom resulterat i kortsiktiga lösningar men där grundfientligheten uppkommit på nytt och således är militära lösningar inte att föredra i de flesta fallen.

Europas vision för en antimilitär värld som förespråkar värdet av dialog kunde inte bättre förklaras på följande sätt. *”The European view is that Europe seeks to create a genuine rule-based international order suitable to circumstances of the post- cold war world. That world, free of sharp ideological conflicts and large scale military competition, is one that gives substantially more room for consensus, dialog and negotiation as a way of settling disputes.”* – Francis Fukuyama (Smith, 2003 s 18).

Att EU är emot krig då det inte representerar bästa lösningen för att uppehålla de värden de vill att världen ska inneha bör ha framgått med största tydlighet men vilka är då dessa värden? De är nio grundläggande värden till antalet och bör respekteras till varje pris enligt EU:s utrikespolitiska strategi. 1) Fred som det första och det mest betydelsefulla värdet, nationellt och internationellt. 2) Medborgliga rättigheter. 3) Demokrati som än nödvändighet för frihet för medborgarna. 4) Mänskliga rättigheter, vilket har varit det mest framstående värdet. 5) Rule of law, fungerande och rättvist både i varje nation och internationellt. 6) Jämställdhet mellan könen, ålder, etnicitet etc. 7) Social solidaritet, vad man menar med de är solidaritet i fråga om ekonomiska och sociala parter bildningar. 8) Godtagbar utveckling ekonomiskt och socialt. 9)

Öppet och utvecklande politiskt samhälle. (Manners, 2006 s 33-38) Ingenstans ser vi explicit nationalinriktade intressen i likhet att bevara unionens suveränitet. Värdena berör universell basis.

2.2.2 Civil makt som värnar om Milieu målen?

Innebörden av att vara ett civilt samhälle är ett samhälle där unionen eller organisationen i sig inte förfogar över militära medel. Som redskap i konflikter använder man sig som aktör av andra tillvägagångssätt för att få ett slut på konflikten liksom ekonomiska, demokratiska, diplomatiska och humanitära aktioner. Gränsdragningen mellan vad som är en civil aktion kan te sig otydliga då fredsbevarande exempelvis FN ledda aktioner räknas som civila trots att det förekommer att man använder sig av militär styrka om än dock ibland bara som avskräckande manöver (Smith, <http://www.arena.uio.no> s 1). Att EU inte själva har en militär stab bör göra dem till en renodlad civil makt vilket de själva har förespråkade att de är, men att de har midlämsnationernas militära resurser till sitt förfogande gör det i viss mån diskutabelt och de får finna sig i att de befinner sig i gränslandet mellan en civil och militär makt.

Tveklöst är dock att EU i dagsläget för en utrikespolitisk strategi med samma universella mål som den civila makten brukar förespråka, politik för Milieu målen. Internationellt samarbete, solidaritet, respekten för internationella lagar och regler och likabehandling enligt lagen, värnandet av miljön, jämställdhet, tolerans och lika rättigheter förespråkas av stater som för en politik med Milieu målinriktning. Med rättfärdigade medel ämnar man skapa samlevnad där man som aktör handlar tillsammans med andra aktörer (Smith, <http://www.arena.uio.no> s 3). Nationella eller i detta fall unionens värden sprids internationellt. Konklusionen blir följande, en civil makt tveksamt, en makt som har som mål att värna om det gemensamma och bitvis släpper på den nationella absoluta suveränitet.

2.3 Fallet Iran – Tonen skärps

Vad jag har studerat på fram till nu är hur USA och EU utrikespolitiska strategier ser ut generellt. Uppsatsen kommer nu till sitt andra skede och berör fallstudien Iran. Iran har motsatt sig FN och IAEA: s uppmaningar att sluta anrika uran. Det har förelett att FN nu skärper tonen mot Iran, sanktionerna tilltar. FN:s säkerhetsråd har beslutat att stoppa all handel med kärnenergi och missilteknik till Iran samt att man skall frysa tillgångar för personer och institutioner som misstänks vara kopplade till Irans kärnvapenprogram (BBC News 2007 <http://newsvote.bbc.co.uk>). USA och EU ser dessa sanktioner som nödvändiga men inte tillräckliga, däremot skiftar deras handlingsplaner. Innan jag i uppsatsen andra del tolkar bägge parternas handlande mot Iran ska jag kort klargöra vilken politik de båda parterna har fört mot Iran fram till idag.

2.3.1 USA – En historia med sanktioner

USA och Iran har haft en minst sagt kylig relation sedan 1979 då ett antal amerikanska diplomater togs som gisslan i Iran. Det skulle sedan dröja fram till 2006 innan dörren för dialog öppnades igen av USA och Condoleezza Rice (Winiarski, 2006 www.dn.se). USA har idkat sanktioner mot Iran genom alla presidentadministrationer från Reagan som förklarade Iran som en hjälpande hand för terrorismen, genom Bush Sr och Clintontiden och fram till idag med W Bush administrationen. I talet 2002 inkluderade W Bush Iran som en av ondskans axelmakter. Än så länge håller sig USA inom FN:s handlingsplan mot Iran och för bara ekonomiska sanktioner mot Iran. Det tycks i dagsläget inte sväva ut i egna initiativ som de gjort i Irakkriget. Anledningen till att man inte går lika hårt fram som mot Irak kan man bara spekulera i, allt från att Irak kriget möttes av hård nationell och internationell kritik till att man inte ser Iran som ett lika stort hot som man gjorde med Irak (Hardy, 2003. <http://news.bbc.co.uk>). USA kräver nu däremot hårdare tag mot Iran och faktiska konsekvenser mot landet i sig om de inte inom snar framtid kommer fram till ett resultat i förhandlingarna med Iran (TV4, 2006 www.tv4.se/nyheterna). Realiteten är att USA:s sanktioner mot Iran är av hårdare slaget än EU:s, total utfrysning och noll tolerans är den strategi som praktiseras.

2.3.2 EU- En trött medlare

Javier Solana, GUSP:s generalsekreterare har förhandlat med Iran flertalet gånger under 2000 talet för att få till stånd ett avtal med Iran som förskriver ett stopp av deras uranframställning. Till skillnad från USA började man inte direkt med sanktioner utan i EU-anda med dialog. I oktober 2003 erbjöd man Iran efter förhandlingar ekonomiskt bistånd för att bygga upp alternativa energikällor för kärnkraft. I motprestation skulle Iran tillåta utvidgade inspektioner av deras kärnkraftsverk utförda av IAEA. Förhandlingarna har inte givit något större resultat utan Iran fortsätter att framställa uran, enligt egen utsaga bara för fredliga ändamål (European Commission, http://ec.europa.eu/external_relations). Men det finns ett slut även för EU tålmod, visserligen fortsätter Solana att förhandla med Iran men EU förespråkar även hårdare sanktionstag mot Iran. EU deklarerar att man fullhjärtat stödjer FN:s sanktioner mot Iran (BBC News, 2007 <http://newsvote.bbc.uk>) Utöver FN:s ovanstående sanktioner trycker EU på för ytterligare sanktioner från eget håll. Forskare bosatta i Iran förbjuds resa till ett EU land samt att iranska medborgare inte tillåts studera ämnen inom EU:s gränser som kan tänkas ha anknytning till kunskapen om spridandet av kärnvapentechnologi (Sveriges Riksdag, 2007 www.eu-pplysningen.se) Trots tuffare tag motsätter sig EU användandet av väpnade aktioner mot Iran.

2.4 Analys

Jag utgick från tesen att USA tenderade att använda sig av sanktioner som ett medel i utrikespolitiska frågor och att EU var mer dialogbenägna. Slutsatsen blir att det antagandet generellt stämmer. Att EU är mera dialog- och diplomaticentrerade samtidigt som USA ser hård attityd som den rationellt bästa vägen för dem i förhållande till deras nations egenintresse. Faktorerna som skapar respektive hållning är främst två.

Glasklart är att historien har spelat in i skapandeprocessen av de politiska strategierna och lämnat ett tydligt spår för nuvarande attityd hos stormakterna. Europa som härjats av krig till och från i århundraden, där de primära europeiska stormakterna har vägt militär styrka mot varandra. Efter andra världskriget sa man stopp, att kriga tycktes bara betyda att man sprang i cirklar utvecklingsmässigt. Något nytt behövde skapas, en gemensam dialog för fred. Dialog och diplomati blev lösningen för åtminstone den nuvarande freden i Europa, så det är näst in till självklart att vetenskapen om dialogens funktionalitet har färgat av sig på EU utrikespolitiska strategi. USA vars krigserfarenhet är inbördeskriget har levt en relativt skyddad tillvaro på andra sidan Atlanten bortsett från Pearl Harbor och 9/11. Receptet för denna nationella säkerhet torde vara ett militärtstarkt försvar inte minst som markering och avskräckelsemetod mot omvärlden. Den strategin har fungerat nästintill fläckfritt för USA och dess nationella säkerhet och är därför den naturligaste strategin även i fortsättningen.

Faktor nummer två är den respektive rådande mentaliteten. EU ur ett ”good will” perspektiv där människor är människor och inte fiender. Absolut finns det diktatorer i världen men att anfälla militärt mot ett land skadar inte främst dem utan landets invånare, det krävs andra medel för att få till en demokrati. I en militär konflikt kränker man indirekt medborgarnas universella rättigheter, ett sådant agerande står i direkt konflikt med EU:s primära universella mål, skyddet av den universella medborgaren. Att EU inte har den militära kapaciteten att agera militärt spelar naturligtvis in, men samtidigt måste man se till att EU idag har ekonomi att rusta upp till en militär makt mätbar med USA. Det är viljan som saknas. USA:s vilja att vara världspolis och räddare på en och samma gång speglas i den militära arsenalen och den utrikespolitiska strategin. EU:s ”good will” mentalitet har bytts ut mot USA:s – ”antingen är ni med eller emot oss”. De som är emot USA är därmed ett hot mot dess nationella säkerhet och hegemoni. Att dela upp världen i ont och gott är militärt kostsamt, ju fler fiender man ser sig ha ju större militär styrka och internationell försiktighet krävs rationellt sätt.

Respektive stormakts agerande i relation till uppsatsens fallstudie är enligt följande. USA går troget på en hård linje. EU har fram till närtid idkat sin dialoginspirerade linje och gör så än idag men med restriktioner, man börjar vilja se resultat från Irans sida. Att EU skärper tonen mot Iran skapar uppkomsten av nya funderingar till nästa del i uppsatsen. Varför denna attitydförändring från EU sida, finns det belägg för dem att gå ifrån sin vana trogen med dialog i frågan om Iran för att komma till en fredlig lösning?

3 Del två- Varför denna strategi

De bägge stormakterna en enad vision, ett Iran fritt från ett kärnvapenprogram ämnat för att framställa massförstörelsevapen. De har ett enat mardrömsscenario som består i att Iran har lyckats framställa starka vapen och därmed vara ett katastrofalt stort hot mot världsfreden. Detta till trots har de olika strategier om hur problematiken skall hanteras. Del två kantas av ”varförfunderingar”, vilken roll har egenintressen såsom säkerhetspolitik och ekonomi samt vilken bild har man av Iran och hur länkas det till strategin mot Iran, orsak och verkan.

3.1 De materiella intressena

I de materiella orsakerna till utrikesstrategiskt agerande mot Iran inkluderar jag i denna uppsats de ekonomiska och de säkerhetspolitiska, två konkreta orsaker till agerade.

3.1.1 USA – Forna vänner och nya allianser

För inte allt för länge sen var samarbetet mellan Iran och Israel av god natur. Eran av gott samarbete var förbi när 1980-talet grydde. Idag erkänner inte ens Iran Israel som en nation. I gengäld har Israel och Ariel Sharon varnat Iran att de inte skulle utesluta att ta till militära medel för att få stopp på Irans kärnvapenplaner. ”*Israel and not only Israel cannot accept a nuclear Iran. We have the ability to deal with this and we’re making all the necessary preparations to be ready for such a situation*”– Ariel Sharon. Detta trots att Israel som enda nation i Mellanöstern besitter en kärnvapenarsenal (Cirincione, 2005 www.theglobalist.com). Israel har förlorat Iran som allierad, därmed fått dem som fiende och hot och samtidigt har Israel skaffat sig en ny starkare allierad, USA. Israel fungerar som den trygga punkten i det Mellanöstern där USA försöker skapa fred och demokrati. Israel åtnjuter ekonomiskt bistånd och militärt stöd från USA:s sida. Samarbetet mellan USA och Israel är ömsesidigt, USA ger Israel det största ekonomiska bistånd som USA gett i modern tid och Israel är en militärt stark icke NATO styrka att räkna med för USA. Israel har även röstat i olika FN angelägenheter till fördel för USA hela 88 procent av gångerna, vilket är större andel än någon annan nation i världen (Cristol, s 3 <http://hnn.us>).

Att Israel som sitter på egen kärnvapenarsenal kritiserar Iran och anklagar dem för att försöka framställa kärnvapen har inte gjort deras redan spända relation

bättre. Irans utrikesminister Kamal Kharrazi har inför förra FN generalsekreteraren Kofi Annan deklarerat sitt misstycke till den hårda bevakningen av Iran och dess tilltrodda försök till kärnvapen då han menar på att det inte är Iran utan Israel som är det stora hotet för världsfreden. Vidare meddelar Iran Israel att går de till anfall tänker Iran svara den militära attacken med samma styrka som Israel har gått till anfall mot Iran (BBC, 2004 <http://newsvote.bbc.co.uk>). Irans president Ahmadinejad höll också ett tal 2005 rörande nationens fiender där Israel räknades upp som en av de primära hoten. I talet han höll menade man på att Israel bordet utplånas från världskartan, en handling som enligt Ahmadinejad skulle gagna hela världen men främst Mellanöstern (Parsi, 2005 www.opendemocracy.net). Ett sådant uttalande från Iran mot en av USA:s allierade späder på den uppenbara hot bilden USA har av Iran. Vad vi står inför är ett rådande kallt krig upplagt för verkligt krig. USA skulle då gå in på sin allierade Israels sida och med militära medel mota bort Iran. Iran är ett hot mot Israel vilket är en direkt konsekvens för USA:s agerande gentemot Iran. I USA:s internationella säkerhetsstrategi står det uttryckligen ”att fiender mot våra allierade även är våra fiender” och vi har tidigare konstaterat att USA:s politiken är ”antingen är du med eller emot oss”, indirekt är Iran emot USA på grund konflikten med Israel.

3.1.2 USA – Att vinna kriget mot ideologin

Jag har varit inne på betydelsen av terrorism för USA:s utrikespolitik i del ett. Jag tar upp det här igen då terrorism sägs vara en av de stora anledningarna till USA:s agerande mot specifikt Mellanöstern och Iran. Det är av betydelse att poängtera att terrorism är objektivt och därför sammankopplad till bilden av Iran som jag återkommer till i 3.2.1. Beskrivningen handlar om varför USA agerar så hårt mot de stater de anser samarbeta med terrorism vilket de anser att Iran gör, inte Iran i sig som terrorister.

Då USA:s agerande kan verka bryskt i förhållande till Iran är det av vikt att framföra att de ser sig vara i krig, i krig mot terrorismen. Kriget mot terrorismen är av hög prioritet för USA och dess nationella säkerhet, sen kriget eskalerade 2001 har USA fått en tryggare tillvaro, man anser sig ha besegrat vissa fiender. Trots är de är tryggare så är det amerikanska folket inte helt tryggade från terroristattacker (National Security Council, 2006 s 8). Kriget mot terrorism förespråkar människans rätt till ett liv i fred, demokrati, internationell säkerhet och respekten för var medmänniskas mänskliga rättigheter (National combating terrorism strategy, 2006 s 9),

USA är av den uppfattningen att terrorism har uppkommit för att odemokratiska organisationer skall kunna penetrera demokratiska stater. Dagens terroristorganisationer är ytterst farliga då de har möjligheten att använda tekniken demokratiska länder forskat fram i form av nya vapen.

Det har framgått med all tydlighet att terroristorgan har som mål att skaffa sig kärnvapen vilket gör även nationer med eventuell kärnvapentillverkning till stora nationella hot (National combatning terrorism strategy 2006 s 4). Terrorism får

inte löna sig vilket det kommer att göra om dess handlingar inte får grava konsekvenser för utövarna, organisationer och nationer som skyddar eller stödjer terrorismorgan (Kagan, Kristol, 2002 s 1). Man måste slå hårt och nu mot stater och organisationer för att få stopp på terrorismen och förhindra att kärnvapen kommer i terroristernas egendom.

USA poängterar med största tydlighet att i kriget mot terrorism handlar om ett krig mot ideologier och inte mot religion. Därav betyder att vinna kriget mot terrorism att vinna kriget mot den onda ideologin enligt USA:s beslutsfattare, ideologin som rättfärdigar att döda oskyldiga människor (National Security Council, 2006 s 9-10). Ett krig man tänker vinna till varje pris.

3.1.3 EU – Kretslopp av konflikter eller en ny allierad

Att EU har handlat som de har gjort mot Iran har i högsta grad att göra med personliga säkerhetspolitiska intressen och ideologier. I motsats till det synliga hotet Kalla kriget utgjorde är de nya hoten inte rent militära och därför skall de inte heller behandlas eller bemötas som sådana. Den nya krigshandlingen är en fortskridande samverkansprocess nationer och organisationer emellan för att förhindra nya krig och terroristdåd. Det gemensamma konfliktförhindrandet och förhindrandet av hot kan inte påbörjas för tidigt (European Union security strategy, 2003 s 7). Sedan 1990 har 4 miljoner dött i väpnade krig och över 18 miljoner drivits från sina hem p.g.a. konflikter världen över, (European Union security strategy, 2003 s 2) vilket inte är en acceptabel siffra enligt EU. Krigshotet mot EU:s nationer är idag inte speciellt stort, inte heller är det särskilt stor risk att Iran kommer att anfälla EU. Istället ställs EU-nationerna inför nya hot som är mindre synliga och mindre förutsägbara (European Union security strategy, 2003 s 3). EU måste skydda sig för dessa hot även gentemot Iran. Det är hot som ofta är sammanlänkade med varandra vilket gör en konflikthantering för olika hot nödvändig, EU är av uppfattningen att det är svårt att få bukt med ett problem utan att samtidigt motarbeta andra. De nya hot EU ser är:

Terrorism. I likhet med USA:s terrorismhantering i Iran är EU:s terrorismhantering i Iran sammankopplade med bilden man har av Iran, ingen hantering utan en tro på att det de facto finns terrorister i Iran men som i likhet med annan konflikthantering kan strategierna vara olika. Att terrorismen nått Europa genom attackerna ex. i London och Madrid gör att man måste agera nu men mot vad är svårt att fastställa. EU ser inte fog i att slå mot nationer som kan tänkas ha eller skydda terrorism då det återigen är civilbefolkningen som främst blir lidande inte nationens styre eller terroristcellen i sig.

Stater i upplösning. En fallen stat som Iran riskerar om man militärt attackerade dem en ekonomisk och social belastning för resten av världen. Fallna stater undergräver det globala systemet och gör regionen i helhet mera osäker (European Union security strategy, 2003 s 4). Ett ytterst oönskat resultat från EU sida då man ämnar skapa stabilitet i Mellanöstern istället för att skapa större oro. Vidare kan regional instabilitet leda till att terroristorganisationer ökar vilket i sig utgör direkta eller indirekta hot mot EU:s säkerhet.

Massförstörelsevapen. Det sista nya hotet EU står inför som jag tänker ta upp är kärnvapen. Vetskapen om att nationer har eller försöker skaffa sig kärnvapen skapar stor oro och instabilitet i världen (European Union security strategy, 2003 s4). Man får en värld som går runt och lurpassar på varandra vilket i sig är ett hot utöver själva hotet om kärnvapen. Återigen är inte en militär attack mot Iran för att få stopp på kärnvapenforskningen att föredra, istället är det bättre att kontrollera import och export av teknologi, kunskap och vapen in i Iran (European Union security strategy, 2003 s 7).

Tydligt är att de nya hoten mot EU är sammanlänkade, därmed inte individuella hot som man tar tag i ett och ett, inte heller utplånas hotbilden mot EU och världsfreden av ett fallet Iran sett ur EU-synvinkel. EU förespråkar vanan trogen dialog med Iran. Det första initiativet till dialog EU tog som union med Iran var 1998, det resulterade i det första mötet parterna emellan 1999 (Europeiska gemenskaps kommission, 2001 s 6). EU har ekonomiska och politiska intressen av att behålla freden med Iran. Skulle Iran utvecklas till en stabil demokrati skulle EU ha en trygg punkt i Mellanöstern, en relation i likhet med den Israel och USA har (Europeiska gemenskaps kommission, 2001 s 7). Irans strategiska läge skulle bli självklar handelsväg till Asien samt en nationell samarbetspartner med EU, en hjälp att få ett stopp på narkotikasmugglingen från Afghanistan via Iran in i EU. Avslutningsvis så ser inte EU att det är deras eller annan stormakts plats att ensamt kontrollera världsfreden utan det är en FN gemensamma uppgift.

3.1.4 EU – Direkt handling lika med direkt hot

Under 2007 har relationen Iran och EU främst Storbritannien försämrats. Iran kidnappade 15 st brittiska soldater som båtpatrullerade i Shatt-al-arabområdet i fredsbevarande syfte Iran hävdar att Storbritannien hade gått in på Iranskt vatten vilket de inte har rätt att göra varför gripandet av soldaterna ansågs befogat. Uppgifterna om var fartyget befann sig vid gripandet går isär. Samtidigt som Iran hävdar att fartyget befann sig på Iranskt vatten meddelar Storbritannien HMS Cornwall besättning att de befann sig på irakiskt vatten för att genomföra sina rutinkontroller på passerande fartygs laster när tillfångatagandet skedde (Svt, 2007 <http://svt.se>). En irakisk fiskare som säger sig ha sett hela händelseförloppet styrker briterens utsaga att deras fartyg inte alls befann sig på Iranskt vatten utan på Irakiskt (SvD, 2007 www.svd.se).

Storbritannien krav till Iran på frigivning av de brittiska soldaterna backas upp av övriga EU:s nationer (SvD, 2007 www.svd.se). Frankrikes president Chirac meddelar att de har bifall till Storbritannien utsaga att de befann sig på irakiskt vatten samt att de stödjer det handlande Storbritannien beslutat att möta Irans handling med. Tysklands förra förbundskansler Schröder är även tydlig med sitt ställningstagande i frågan och yrkar på omedelbar frigivning av de brittiska soldaterna (Hope, 2007 s 2)

48 timmar efter tillfångatagandet av de brittiska soldaterna gav Tony Blair Iran ett ultimatum där han återigen ställde krav på frigivning av de brittiska soldaterna. Han menade på att inom loppet av dagar skulle de brittiska soldaterna

vara frigivna för att få en diplomatisk upplösning (Hope, 2007 s 1). Blair poängterade önskan om en diplomatisk lösning på situationen men han antydde samtidigt att kom inte lösningen snart så tvingas vidta andra medel för att frita fångarna (Hope, 2007 s 1). Utgången blev diplomatisk så soldaterna frisläpptes efter 12 dagar men Irans handlande har inte hjälpt till att stärka relationerna mellan EU och Iran, det har om något gjort EU allt mer Irankritiska.

3.1.5 USA, EU & Iran – De ekonomiska relationerna

Att en av orsakerna till USA:s krig mot Irak och dess hot om krig mot Iran på grund av staternas oljetillgångar är spekulationer och omöjligt att påvisa utan ett intygande från USA. Därför tar jag och vänder på ekvationen, har de idag existerat ekonomiska relationerna mellan USA och Iran samt EU och Iran som en konsekvens för dagens agerande i Iranfrågan?

OPEC - Organization of the Petroleum Exporting Countries, OPEC har 12 fullständiga medlemmar vilka är Algeriet, Angola, Förenade Arabemiraten, Indonesien, Irak, Iran, Kuwait, Libyen, Nigeria, Qatar, Saudiarabien och Venezuela. Oljan från staterna i Mellanöstern exporteras främst till Syd- och Centralamerika samt Europa. (OPEC, 2007 www.opec.org). Europas importen av energi står för hela femtio procent av Europas totala energiförbrukning, i och med sinande egna energikällor tros den siffran ha ökat till sjuttio procent år 2030 (European Union security strategy, 2003 s 3). Lägga det i relation till att 2030 beräknas mellanöstern sitta på sjuttio procent av världens totala oljetillgångar (Gerth, 2002 s 2). Till skillnad från EU-nationerna så kommer största delen av USA:s oljeimport från Sydamerika, Asien och Afrika plus att USA har större egna energikällor så deras energiimport är inte lika hög som EU:s (OPEC, 2007 www.opec.org). Det kan vara ett retoriskt drag från USA:s och W Bush sida. Efter 9/11 inkluderas i den nationella säkerhetsstrategin att man främst skulle importera olja från allierade nationer och inte från nationer som kunde ha anknytning till terroristorgan (Gerth, 2002 s 2). Detta som en åtgärd att man indirekt inte skulle stödja terrorismen genom ett lands ekonomiska intäkter.

Utöver oljetransaktionerna har jag tittat på statistik över övriga exportrelationer Iran har. Nederländerna rankas som tredje största importland av Iranska sammanlagda varor och lägger sig därmed på FN:s topp 5 lista över Irans största exportnationer. Frankrike på en nionde plats. Av de 59 länder som FN listar är hela 10 st Europeiska Men USA syns inte till (FN, 2005 <http://comtrade.un.org>). EU är Irans viktigaste handelspartner, ca 40 procent av Irans import kommer från EU länder. Irans export till EU-länder utgör ca 35 procent av Irans totala export (Europeiska gemenskaps kommission, 2001 s 5). Att EU behöver vara mer försiktiga i sin relation med Iran kan med sannolikhet kantas av de ekonomiska relationerna de har med nationen i sig, USA däremot som inte tycks ha samma ekonomiska relation har mindre att förlora ekonomiska på ett eventuellt fallet Iran.

3.2 Världsbilden

Den subjektivt normativa delen av varför USA respektive EU har agerat som de har gjort gentemot Iran. I denna del kommer främst uppsatsens andra teori, kognitiv beslutsteori i bruk och den har även varit relevant i den överliggande säkerhetspolitiska strategin i del ett. Hur man ser på en stat härleds automatiskt av dess agerande, ses det som en fiende eller en vän och kan man onekligen vänta sig skilda mottaganden. Uppenbarligen ser varken USA eller EU Iran som en vän men graden av fiende skiftar därav skiftar också hotbilden Iran tycks utgöra.

3.2.1 USA – ‘Axis of evil’

States like these, and their terrorist allies, constitute an axis of evil, arming to threaten the peace of the world – W Bush. (CNN, 2002 <http://cnn/allpolitics.com>.)

States like this - vad W Bush syftar till här är de tre stater han förklarade som världens onda stater i sitt tal till nationen 2002, staterna är Iran, Irak och Nordkorea. Sedermera har Syrien och Libyen och Kuba inkluderats till Ondskans axelmakter. Iran är en av det förstutnämnda onskans stater som har förtjänat sin stämpel i USA:s ögon dels på grund av att USA ser Iran som den största sponsorn till terroristorgan samt det faktum att Iran misstänks försöka framställa kärnvapen. USA antar uppskattningsvis att Iran kommer att ha framställt sin första atombomb redan om fem år (BBC News, 2002a <http://newsvote.bbc.co.uk>). Det är inte framställningen av Irans kärnvapen i sig som USA finner som det största hotet även om det är bekymmersamt men främst är det Irans koppling till terrorismen som är det största hotet med kärnvapen. *”They could provide these arms to terrorists, giving them the means to match their hatred. They could attack our allies or attempt to blackmail United States. In any of these cases, the price of influence would be catastrophic.”* – W Bush (CNN, 2002 <http://cnn/allpolitics.com>). USA har bilden av att Iran inte skulle dra sig för att just vidarebefordra sina kärnvapen/kärnvapenskunskap till terroristorgan och scenariet i ovanstående citat skulle inte bara vara en uppdiiktad realitet. Därmed menar USA och W Bush att man måste agera nu mot stater som Iran för att hindra framtidens katastrofala hot. USA:s bild av Iran är alltför mörk att de inte ser det som ett alternativ att vänta ut sin motståndare. W Bush uttrycker sig om kärnvapenhotet på följande sätt: *”I will not wait on events while danger gather. I will not stand by as peril draws closer and closer. The United States of America will not permit the world’s most dangerous regimes to threaten us with the world’s most dangerous destructive weapons.”* (CNN, 2002 <http://cnn/allpolitics.com>).

W Bush har fått kritik för sin hätska framtoning av EU:s medlemsnationer men på hemmaplan får han medhåll för sin taktik och syn på Iran av forna och nuvarande kollegor. Följande uttalande om W Bush Axis of evil gjorde Collin Powell år 2002: *”Countries to act in ways that just are inconsistent with the*

expectations of the 21st century and are hindering our campaign against terrorism.”(BBC News, 2002b <http://newsvote.bbc.co.uk>). Powell syftar till ländernas tilltrodda kärnvapenplaner vilka han fördömer lika fullt och hårt som USA:s president.

Condoleezza Rice har uttalat sig i linje med W Bush om vilket hot terrorism utgör och hur vi ska bekämpa det för att åstadkomma en säkrare värld. USA har en syn på världen där Mellanöstern är ett hot och de är regionens räddning. *We reform in the Middle East by a concrete project* –Rice (Institute of Peace, 2004 www.whitehouse.gov). Denna reformering av Mellanöstern och Iran är nödvändig enligt USA då de inte har för avsikt att leva med ett konstant hot från dessa länder.

USA:s syn på Iran är att de inte bara tror att Iran har terroristorgan inom landets gränser men att Iran är det land som stödjer och skyddar terrorismen mest i världen. USA misstänker att Iran aktivt stödjer terrorism samt att de inom kort kommer att ha kärnvapen att erbjuda till olika terroristorgan. Med denna utmålning av Iran är det inte underligt att USA känner en viss oro mot öst.

3.2.2 EU – Den velande makten

”Det störta direkta hotet Iran utgör i dagsläget är hotet mot det egna folket” – Javier Solana (EU kommissionen, 2004 www.europa.eu/bullitins).

Att stoppa Iran i sina försök att framställa kärnvapen är en prioritet för EU. Om Iran skulle lyckas framställa kärnvapen skulle de räknas som ett allt större hot för EU:s nationer och världsfreden. Därför skall man från EU sida jobba aktivt för att ett sådant världshot från Iran inte skall uppkomma. Indirekt uppfattar EU Irans hot mot världen genom sitt kärnvapenprogram men i nuläget utgör nationen inget direkt hot mot EU (Iran Focus, 2005 www.iranfocus.com). EU:s ståndpunkt är att som Solana uttryckte det, Iran är först och främst sin egen största fiende. Iran har ett bristande demokratiskt system vilket enligt EU anses som ett hot då det missgynnar välståndet för nationens medborgare. Iran styr sina invånare utan att ge dem full rätt att yttra sig eller kravlöst ställa upp i politiska nationella val (EU kommissionen, 2004 www.europa.eu/bullitins). Politiska kandidater vägras tillåtelse att delta i valprocessen och yttrandefriheten praktiseras inte, personer har förts bort mot deras vilja om de har uttryckt på felaktigt sätt enligt Irans styre. Uppfattningen EU har om Iran är att de inte respekterar de internationella lagarna för MR, specifikt är kvinnor och religiösa minoriteter främst utsatta (EU kommissionen, 2004 www.europa.eu/bullitins). EU:s generella bild av Iran är att de kan komma att bli ett potentiellt världshot om de lyckas med sina kärnvapenplaner, men det uppenbara hotet från Iran är inte mot EU och USA utan mot den egna befolkningen. För att få en tydligare bild av hur hotet från Iran betraktas av EU har jag tittat på vad Frankrikes president Chirac har sagt om Irans kärnvapen samt hur Storbritanniens förre premiärminister Blair har yttrat sig angående terroristhoten från Iran.

“I would say that what is dangerous about this situation is not the fact of having a nuclear bomb...having one or perhaps a second bomb a little latter, well, that’s not very dangerous. But what is very dangerous is profanation.” – Jacques Chirac (Gehmlich, Murphy, 2007 www.washingtonpost.com). Så lyder Chiracs svar på frågan angående Irans kärnvapenprogram. Vidare fick han frågan om vem som skulle kunna tänkas vara det primära målet för ett kärnvapenkrig från Irans sida, svaret lydde *“Were will they drop it, this bomb? On Israel? It would not have gone off 200 meters into the atmosphere before Tehran would have been razed from the ground.”* (Gehmlich, Murphy, 2007 www.washingtonpost.com). Uttalandena signalerar både att en mindre kärnvapenarsenal inte är att frukta i så stor grad för EU samt att risken att Iran firar av missilerna ens mot sin största fiende Israel inte är särskilt stor. Därigenom föreligger inget större hot från Iran mot EU enligt Chirac. Chirac har sedermera önskat dra tillbaka uttalandena med hänvisning till sin dåliga hälsa och det faktum att han inte var medveten om att han uttalat sig under en officiell intervju. Officiell intervju eller ej så klargjorde han Frankrikes åtminstone inofficiella uppfattade hotbild på Iran.

På frågan om Tony Blair ger sitt bifall till W Bush utsaga att Iran är de land som ger störst skydd till terrorismen svarar Blair *”It certainly sponsor terrorism, theirs no doubt about that.”*(CNN, 2005 www.cnn.com). Svaret är i viss mån svårtolkat. Dels säger han ja, det finns terrorister i Iran, men samtidigt medger han inte att Iran skulle ha fler terroristorgan inom nationens gränser än en annan. Därigenom bör Storbritannien inte se Iran som ett större terroristhot än någon annan därför krävs inte hårdare tag mot Iran för att komma till bukt med terroristhotet mot världen.

Att EU är mer försiktiga med att precisera den hotbild Iran utgör mot EU och världen i helhet tydlig. Om det beror på att de faktiskt inte ser att Iran utgör ett lika stort hot mot nationell och universell säkerhet är omöjligt att svara på i nuläget men troligen är det så att skulle de uppfatta Iran som ett större hot av vad de gör skulle EU ta till ytterligare åtgärder för att få stopp på Irans kärnvapenprogram.

3.3 Analys

Svaret på mina ”varförfrågor” kring hanteringen av Iran ser jag i båda USA:s och EU:s generella utrikespolitiska strategi och bägge parternas direkt syn och relation med specifikt Iran. I analysen angående de specifika relationerna till Iran ser jag främst betydelsen av respektive bild av de hot Iran utgör samt de ekonomiska relationerna.

USA ser Iran som ett gravt hot mot den egna nationella säkerheten och som en möjlig aktör att skada den suveräna hegemonin. Samtidigt ser USA sig själva som det absolut bästa för världen och sina medborgare, en stat som kan bota det onda som pågår i Mellanöstern och skapa lugn i regionen. Är man USA och den militära och politiska styrka det för med sig är det förstäligt att man vill hantera

de hot som riskerar att skada den trygga verklighet USA förespråkar. USA anser uppenbarligen att Iran utgör ett av de största hoten både som nation i sig med sina kärnvapenplaner och indirekt genom sin sponsring/skyddandet av terrorism. Att Iran är USA allierade Israels största fiende spär på hotbilden. Iran utgör hot mot en av USA:s så kallade nationsvänner vilket ger fog för ytterligare sämre relation mellan Iran och USA. Vidare utgör USA:s begränsade ekonomiska relationer med Iran att USA troligen inte skulle känna av avbrutna handelsrelationer ett krig skulle föra med sig. Det är näst intill underligt att USA inte har gått hårdare fram mot Iran. Ifall det har att göra med konsekvenserna och den internationella kritiken USA fått efter Iraksituationen är omöjligt i dagsläget att ens spekulera i.

EU tycks se Iran som ett universellt problem men inte ett nationellt hot mot EU:s medlemsnationer, i varje fall inte i nuläget. Ja, kärnvapenplanerna är bekymmersamma men inte tillräckligt allvarliga för militära konsekvenser mot Iran. Chirac tydliggjorde Frankrikes visserligen inofficiella ståndpunkt ang Irans kärnvapen vilket är att hotet inte ses som speciellt stort. Till skillnad från USA ser EU inte Iran främst som ett hot utan som en potentiell samarbetspartner i framtiden, när Iran då med EU:s ekonomiska hjälp har kommit på fötter, börjat respektera universella MR lagar och ombildats till demokrati. EU har klargjort att en nära handelsrelation med Iran är att föredra, Iran skulle kunna bli den allierade i Mellanöstern EU saknar. EU bagatelliserar inte heller den terroristkoppling de anser att Iran har. Samtidigt gör de inte en lika stor sak av problematiken och stödjer heller inte helhjärtat USA:s ståndpunkt att Iran skulle vara den nation som i nutid sponsrar terrorism mest i världen. Att man under 2007 har skärpt tonen och förespråkade fler sanktioner tolkar jag som en akt för att påvisa sin genuina tilltro till en kärnvapenfri värld. De hårdare sanktionerna kommer möjligen att följas av fler och skarpere sanktioner om inte Iran upphör att utvinna uran, inte att man ser Iran som ett större hot än tidigare år. Iran kvalificeras inte för att klassas som världens idag största hot, de kvalificeras inte ens som tillräckligt stort hot för förenade militära aktioner från EU:s sida. Man frågar sig hur långt en nation behöver gå för att EU skall kunna tänka sig att med enad front tycka att militära aktioner är berättigade, hotet Iran utgör är uppenbarligen inte tillräckligt.

4 Sammanfattning

Iran är en nation som möjligen går med kärnvapenarsenals tankar. USA och EU är de stora västmakterna som ämnar sätta käppar i hjulet för dessa planer som medel har man upprättat handelsspärrar i form av sanktioner gentemot Iran. Rädslan för ett kärnvapen berikat Iran tycks både hos USA och EU främst röra att dessa vapen kan komma terrorism till gagn. Sanktioner har dock inte genererat så stort resultat. Iran vidhåller vad de tidigare hävdade att de har sitt kärnprogram enbart i fredligt syfte samt att de inte har för avsikt att framställa kärnvapen. Sammanfattar man kärnvapendialogen ser det främst ut som man har kommit in i ett dödläge, ingen av parterna tycks vika på foten.

USA som är nationen med sanktioner i bagaget förespråkar hårda tag mot Iran. Än har USA inte tyckt att situationen kräver militär eld dock grövre sanktioner än de FN anser befogade. Att stryka som katten kring het gröt har hitintills inte varit USA:s strategi och så inte heller med Iran.. At dra ut på processen skadar USA då dess befolkning väntar sig resultat i de problem president administrationen målar upp. I frågan om Iran har USA agerat i viss mån förvånansvärt svagt, speciellt med tanke på att man utnämnt Iran som en av de största hoten mot världsfreden. Jag inte fått något tydligt svar på varför detta avser vara så men som jag preciserade i analysen till uppsatsens andra del kan man spekulativt anta att det beror på utgången av Iraksituationen.

EU:s övergripande ambition med sin utrikespolitiska strategi är tydlig, dialog och diplomati framför allt. Samt ideologin du kanske inte är min vän och allierad men det betyder inte att du är min fiende och ett hot. EU som union är inte lika stort hot mot omvärlden som USA, vilket resulterar i en mindre aggressiv utrikespolitisk strategi. Mer specifikt i Iranfrågan tycks jag ana en trötthet från EU:s sida gentemot Iran. Man har erbjudit och fortsätter erbjuda ekonomiskt stöd för uppbyggnaden av alternativa energikällor, detta bistånd fortsätter Iran lika frekvent att tackas nej till. Med sin misstänksamhet att Irans uranframställning inte enbart är i fredligt syfte har EU antagit en hårdare attityd med flera sanktioner mot Iran. Om detta har en effekt får framtiden utvisa.

För att få en tydligare bild varför EU respektive USA har agerat mot Iran krävs en mer omfattande underökning av fallet. Rörande USA:s mjukare strategi än sedvanligt skulle jag börja med att undersöka vilken konsekvens kritiken efter Irakkriget har haft främst för inrikes. Då stark nationell kritik kan ha fått W Bush administrationen ändra strategi ang Mellanöstern. Gällande EU skulle det vara relevant att djupare undersöka hur de ekonomiska relationerna ser ut, vilka ekonomiska siffror som figurerar i handelsrelationerna Iran/EU. Därigenom fastställa fräst EU:s beroende av Irans olja. I dagsläget är det omöjligt att svara på hur Iranfallets upplösning blir, förhoppningsvis fortsätter dialogerna och vi står med ett demokratiskt Iran fritt från kärnvapen i framtiden.

5 Referenser

- Allison, Graham – Zelikow, Philip, 1999. *Essens of Decision. Explaining the Cuban missil crisis*. 2ed. New York; Longman Publishing Group.
- Bildt, Carl, 2003. *Uppdrag Europa*. Stockholm; Norstedts Förlag.
- Baker, Peter, 2006. *Bush Restates Terror Strategy*. <http://www.washingtonpost.com/>. 24 april 2007.
- BBC News, 2003a. *US renews attack on evil axis*. <http://newsvote.co.uk> 9 maj 2007.
- BBC News, 2003b. *Who's who in the Axis of Evil*. <http://newsvote.co.uk> 9 maj 2007.
- BBC News, 2004. *Iran warns Israel against strike*. <http://newsvote.bbc.co.uk>. 8 maj 2007.
- BBC News, 2007. *EU agrees in Iran nuclear sanctions*. <http://newsvote.bbc.co.uk> 3 maj 2007.
- Carlsnaes, Walter, 1986. *Ideology and Foreign Policy. Problems comparative conceptualization*. Oxford; Bokförlaget Basil Blackwell.
- CNN, 2002. *Bush State on the Union addresses*. <http://cnn.allpolitics.printthis.clikability.com>. 10 maj 2007.
- Chomsky, Noam, 2005. *Hybris – USA: s strävan efter global dominans*. Avesta; Svensk Tryckcentral.
- Cirioncione, Joseph, 2005. *Iran and Israel's nuclear weapons*. www.theglobalist.com. 9 maj 2007.
- CNN, 2005. *Blair: Iran Sponsors terrorism*. www.cnn.com. 13 maj 2007
- Cristol, Jay. *When did U.S. and Israel become allies? (Hint: Trick question)* <http://hnn.us/articels/751.html> . 4 maj 2007.
- Esaiasson, Peter-Gilljem, Mikalel- Oscarsson, Henrik- Wängnerud, Lena, 2005. *Metodpraktikan- Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm; Norstedts Juridik AB.
- EU – Europeiska gemenskapens commission, 2001. *EU:s förbindelse med Iran*. http://ec.europa.eu/external_relations/iran/intro/index.htm . 3 maj 2007.
- EU- Europeisk säkerhetsstrategi, 2003. *Ett säkert Europa i en bättre värld*. http://ec.europa.eu/external_relations/iran/intro/index.htm . 27 april 2007.
- EU Parlamentet, 2004 Iran. <http://europa.eu/bulletin/recherche/liste.cfm?CL=sv>. 6 maj 2007
- European Commission, External Relations. *Common Foreign and Security Policy (CFSP)*. http://ec.europa.ec_relations/cfsp/intro/index.htm. 2 maj 2007.
- European Commission, External Relations. *The EU' relations with Iran*. http://ec.europa.eu/external_relations/iran/intro/index.htm . 3 maj 2007.
- FN, 2007. *UN database comtrade*. <http://comtrade.un.org>. 15 maj 2007.

- Gehmlich, Kerstin – Murphy, Francois, 2007. *Chiracs belittles Iran bomb threat, the retracts*. www.washingtonpost.com. 11 maj 2007.
- Gerth, Jeff, 2002. *Growing U.S need for oil from the midest is forecast*. http://healthandenergy.com/usa_and_opec.htm. 9 maj 2007.
- Hettne, Björn, 1997. *Den europeiska paradoxen – Om integration och desintegration i Europa*. 2ed. Stockholm; Björn Hettne/Nerenius & Santérus förlag AB.
- Halsall, Paul, 1998. *Roland Reagan: Evil Empier Speech June 8, 1982*. <http://www.fordham.edu> . 23 april 2007.
- Hadry, Roger, 2003. *US options on Iran*. <http://news.bbc.co.uk/> 27 april 2007
- Howard, Roger, 2005. *Iran i kris? Kärnvapenhot och politiska vägval*. Stockholm: Bokförlaget Tankekraft..
- Hope, Christopher, 2007. *Blair: Iran must free naval prisoners in days*. www.thelegraph.co.uk. 9 maj 2007.
- Iran Focus, 2005. *EU's Solana urges Iran, North Korea to give up nuclear ambitions*. www.iranfocus.com 5 maj 2007.
- Lucarelli, Sonia – Manners, Ian, 2006. *Values and principles in European Union foreign policy*. New York; Routledge.
- International Atomic Energy Agency, 1970. *Treaty on the Non- Proliferation of Nuclear Weapons*. <http://www.iaea.org/Publications/Documents/Infocircs/Others/infocirc140.pdf>. 12 april 2007.
- Kagan, Robert – Kristol, William, 2002. *Remember the Bush doctrine*. <http://www.newamericancentury.org/>. 15 april 2007.
- Kagan, Robert, 2004. *Of Paradise and Power. America and Europe in the new world order*. New York: Random House.
- Marsh, David – Stoker, Gerry, 2002. *Theory and methods in political science*. 2nd ed. New York; Palgrave Macmillan.
- OPEC, 2005 *OPEC flows of crude and refined oil, 2005*. www.opec.org 11 maj 2007.
- OPEC, 2007. *Who are the OPEC member countries?* www.opec.org. 11 maj 2007.
- Parsi, Trita, 2005 *The Iran – Israel cold war*. www.opendemocracy.net. 7 maj 2007.
- Reynolds, Paul, 2002. *Analysis: Rhetoric reminiscent of Reagan*. <http://news.bbc.co.uk>.. 23 april 2007.
- Smith, Karen E, 2003. *European Union Foreign Policy in a Changing World*. Cambridge; Blackwell Publishing.
- Sveriges Riksdag, 2007. *EU inför nya sanktioner mot Iran*. www.eu-upplysningen.se 4 maj 2007.
- Svenska Dagbladet, 2007. *Iran: Gripna britter erkänt*. www.svd.se. 10 maj 2007.
- Sveriges Television, 2007. *Iran grep 15 brittiska soldater*. <http://svt.se>. 10 maj 2007.
- Smith, Karen E. *Still civilian power EU?* <http://www.arena.uio.no/cidel/WorkshopOsloSecurity/Smith.pdf> . 1 april 2007.

- The White House Washington, 2002. *National Security Strategy*.
<http://www.whitehouse.gov>. 26 april 2007.
- The White House Washington, 2004. *Dr. Rice addresses war on terror*.
<http://www.whitehouse.gov>. 11 maj 2007.
- The White House Washington, 2006. *National Security Strategy*.
<http://www.whitehouse.gov>. 7 maj 2007.
- The White House Washington, 2006. *National strategy for combating terrorism*.
<http://www.whitehouse.gov> 7 maj 2007.
- TV4, 2006. *USA vill ha sanktioner mot Iran enligt Bolton*. www.tv4.se/nyhterna.
2 maj 2007.
- Winiarski, Michael, 2006. *Rices utsträckta hand ett verkligt genombrott*.
www.dn.se 30 april 2007.